

Arheoloģijas, 3.2. numurs ***Arheoloģijas bez robežām*** **2007. gada augusts**

Kopsavilkumi latviešu valodā

Šķērsojot robežas: lietas kustībā

Morags M. Kersels

Kopsavilkums

Rakstā tiek izvirzīts jautājums, vai arheoloģisko priekšmetu pieprasījums Izraēlas legālajā tirgus aprītē veicina arheoloģisko vietu izlaupīšanu šajā reģionā? Šī jautājuma pētniecības gaitā tika secināts, ka patērētāju pieprasījums varētu būt noteicošais faktors senlietu tirgū, taču vietu izlaupīšanas raksturs un to ietekmējošie spēki ir daudz komplicētāki, nekā parasti tiek uzskatīts. Laupīšanas motivāciju ietekmē nacionālistiskie uzskati, globalizācijas faktors, pretēji vērstie vietu saglabāšanas un menedžmenta plāni, koloniālisms un ilgstošās tradicionālās pieredzes. Šajā rakstā uzmanība tiek pievērsta šo komplekso faktoru izpētei (tas ir, laupīšana un to veicinošanās daudzveidīgās formas). Šis ir pētījums par daudzveidīgajiem faktoriem un tajos iesaistītajiem indivīdiem, kas padara iespējamu objektiem šķērsot robežas.

Arheoloģisko izrakumu un kultūras mantojuma aizsardzības attiecības ar vietējo sabiedrību: Peru pieredze

Jošio Onuki

Kopsavilkums

Kunturvasi arheoloģiskais komplekss atrodas Peru Andu augstieņu ziemeļu daļā. Arheoloģiskos izrakumus šajā vietā veica japāņu speciālisti sadarbībā ar Peru arheologiem un vietējā ciemata iedzīvotājiem. Pētniecības gaitā tika atklāti 3000 gadus veci zelta priekšmeti, kā rezultātā ciematā tika izveidots muzejs, lai aizsargātu šo arheoloģisko vietu un tās kustamos priekšmetus. Šajā rakstā tiek aprakstīta muzeja celtniecības gaita un tā administrēšana, lai izgaismotu savstarpējas sapratnes nozīmi starp pētniekiem un vietējiem iedzīvotājiem.

Kvapakšanas projekts: kritisks vērtējums

M. Alejandra Korstane un Žorgelīna Garsija Askarate

Kopsavilkums

Kvapakšanas projekts paredz apvienot sešu valstu – Argentīnas, Čīles, Bolīvijas, Peru, Ekvadoras un Kolumbijas - kopējās kultūras vērtības. Šīs valstis savstarpēji sadarbojas, lai nominētu galveno Andu ceļu jeb Kvapaknanu iekļaušanai UNESCO Pasaules kultūras mantojuma sarakstā. Lai gan projekta īstenošanas gaitā labumu iegūtu vietējās un indiāņu kopienas un arheoloģiskie pasākumi jau norisinās uz vietas, ar ceļu saistītās kopienas projektā nav tikušas iesaistītas. (2007. gada martā, kad tiek rediģēts šis numurs, Argentīna organizē pirmo tikšanos ar dažām indiāņu kopienām no projektā

ietvertajām zemēm par šo projektu, kas ir gandrīz piecus gadus vecs. Tiesa, līdzdalība šajā sanāksmē bija ievērojami mazāka, nekā tika gaidīts) Balstoties uz Pasaules Arheoloģiskā kongresa vadlīnijām un daudzu kultūras mantojuma aizsardzības speciālistu mūsdienīgu pieeju, kas paredz iesaistīt vietējās sabiedrības, mēs stingri iesakam, ka šī projekta attīstība ir jāmaina un ka projekta programma jāveido kopīgi ar iesaistītajām kopienām jau kopš paša projekta aizsākuma, nevis tā vēlākos posmos vai (un tas ir vēl sliktāk) projekta īstenošanas laikā.

Veidojot robežas: Kopanas arheoloģijas konteksts

Lēna Mortensena

Kopsavilkums

Arheologu darbs un viņu veidotās zināšanas gan palīdz radīt, gan vienlaicīgi tos arī ietekmē dažādas robežas, ieskaitot politiskās, akadēmiskās un kultūras robežas. Šajā rakstā autore aplūko vairākas robežas, kas veido un nosaka tos sociālos apstākļus, kuros arheologi darbojas labi zināmajā Kopanas arheoloģiskajā kompleksā Hondurasas rietumdaļā. Autore uzskata, ka šo robežu vēstures, to veidošanās un savstarpējā pārklāšanās atsedz strukturālās, savstarpēji saistītās tendences akadēmiskajā telpā, publiskajā vēsturē un sociālajā diskursā, kuros riņķo arheoloģiskās zināšanas. Šīm vēsturēm pastāvīgi jāuzdod jautājumi, lai veidotu ar tām sarunas. Autore uzskata, ka, uz vietas notiekošajās kultūrsarunās ieturot elastīgu pozīciju, arheologiem ir vislabākās iespējas veidot produktīvu sadarbību, kā arī pieņemt informētus lēmumus par savu līdzdalību savas darbības robežu veidošanas gaitā.

La terre et l'espace: raķetes, cietumi, protesti un kultūras mantojums Austrālijā un Franču Gviānā

Alise Gormane

Kopsavilkums

Kosmosa tehnoloģijas bieži tiek uzskatītas par globālām, modernām un nesaistītām ar konkrētu vietu. Taču viena no agrākajām kosmosa tehnikas formām, raķešu poligoni, parasti tiek izvietoti ļoti specifiskās vietās – nomaļās un šķietami tukšās kolonijās. Tā kā tās atrodas tālu no metropoles, šajās vietās tiek ierīkoti arī cietumi, internēto nometnes, militārās iekārtas, atomieroči un nukleārie atkritumi. Jebkādu šādu iestāžu, ieskaitot raķešu poligonu, ierīkošana ir izraisījusi vietējos protestus. Rakstā šie jautājumi tiek aplūkoti Vūmeras (Austrālija) un Kuru (Franču Gviāna) raķešu poligonu kontekstā. 2005. gadā kreolu grupas demonstrācijās protestēja pret jaunas raķešu palaišanas platformas celtniecību Kuru tuvumā, kas iznīcinātu arheoloģiskās liecības. Autore ierašanās, lai noturētu runu, uzsverot, ka protesti Vūmerā pirms sešdesmit gadiem bija nozīmīga kultūras mantojuma aizsardzības sastāvdaļa kosmosa apgūšanas laikmetā, atsedza ieslodzījuma un protesta akciju saistību ar kosmosa izpēti.

Refleksijas par arheoloģijas un izglītības attiecībām: IPHAN kolektīvās izglītības lomas analīze

Hore Naidžars un Rosanna Naidžara

Kopsavilkums

Rakstā tiek analizēta IPHAN (*Instituto do Patrimônio Histórico e Artístico Nacional*), kas ir Brazīlijas valdības institūcija kultūras mantojuma aizsardzībai, kā kolektīvās izglītības institūcijas darbība, aplūkojot arheoloģijas un izglītības attiecības. Izglītības kā sociālas darbības un izglītības kā profesijas perspektīva veido pamatu diskusijai par arheologa darba izglītojošo aspektu. Tiek arī uzsvērts, ka IPHAN tikai nenozīmīgā apjomā izmanto Brazīlijā veidotās arheoloģiskās zināšanas kā nozīmīgu līdzekli refleksijām, lai apjēgtu Brazīlijas kultūras mantojumu.

FORUMA RAKSTI

Vīzu stāsti: cilvēktiesības, strukturālā vardarbība un ētiskā globalizācija

Klēra Smita (Flaindera Universitāte, Austrālija)

Kopsavilkums

Šī eseja ietver vairākus atsevišķus stāstījumus par vīzu tēmu. Autore aplūko jautājumus, ko izvirza šie autori, pielietojot cilvēktiesību, strukturālās vardarbības un ētiskās globalizācijas jēdzienus. Šī foruma raksti asi izgaismo dažādu valstu arheologu nevienlīdzīgās iespējas piedalīties starptautiskās zinātniskās diskusijās. Autore uzsver, ka ja mums ir jāsaduras ar arvien lielāku ētisku globalizāciju, mums savā darbībā un politikā jāintegrē cilvēktiesības, konsekventi uzsverot kolektīvo atbildību.

Kā man britu valdība liedza izmantot zinātniskās iespējas

Lina Dž. Tāna (Arheoloģijas nodaļa, Kembridžas Universitāte, Lielbritānija)

Kopsavilkums

Autore rakstā apraksta grūtības, ar kādām viņa sadūrās, divreiz cenšoties iegūt vīzu Lielbritānijas konsulatā Parīzē. Pirmajā reizē viņai atteica akadēmiskā apmeklētāja vīzu, neskatoties uz Kembridžas Universitātes Arheoloģijas nodaļas ielūgumu divus gadus veikt zinātniskos pētījumus universitātē. Savukārt nākamajā gadā viņai atkal liedza iespēju īsā vizītē apmeklēt konferenci Leičesteras Universitātes Muzejniecības nodaļā.

Tulkojis Andris Šnē